

ОРГАН БЕЛАРУСКАИ НАЦЫЯНАЛЬНА-ВЫЗВОЛЬНАЙ ДУМКІ

WHITERUTHENIAN NEWSPAPER "BACKAUSCYNA" ("FATHERLAND")
Authorized by EUCOM Hqs Civil Affairs Division, 1. January 1951, Nr. UNDP 225
Responsible Publisher: Wladimir BORTNIK
Printing Office: Buchdruckerei der Apostolischen Visitatur, München 8, Rosenheimer Straße 46a. — Telefon-Nr. 45 81 43
Circulation: 3500 copies. Sponsor: IRO
Post Adress: "Backauscyna", München 22, Herzog-Rudolf-Straße 49/III
Die Administration der Weißruthenischen Zeitung „BACKAUSCYNA"
München 22, Herzog-Rudolf-Straße 49/III

ГАЗЭТА ВЫХОДЗІЦЬ РАЗ У ТЫДЗЕНЬ — ЦАНА 30 Н. ФЭН.

DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG „DAS VATERLAND" | THE WHITERUTHENIAN NEWSPAPER „THE FATHERLAND" | LE JOURNAL BIELORUSSIEN „LA PATRIE"

№ 74 Нядзеля 4 лістапада 1951 г. ГОД ВЫДАНЬНЯ 5

Ад Рэдакцыі й Выдавецтва „Бацькаущчыны"

Усім нашым чытачом, аднадумнікам і прыхільнікам, як і ўсяму нацыянальна думаючаму беларускаму грамадзянству на эміграцыі прыносім радасную вестку, што «Бацькаўшчына», пачынаючы з гэтага нумару, будзе выходзіць рэгулярна раз у тыдзень. Газэта будзе ў далейшым наяўляцца датаю за нядзелю кажнага тыдня.

Пераход з двутыднёвіка на тыднёвік быў дасягнуты дзякуючы поўнаму зразуменьню значнае часткі нашага эміграцыйнага грамадзянства вялізарнае ролі беларускага друкаванага слова для нашага нацыянальна-вызвольнага змаганьня, для вялікай справы ўратаваньня нашых суродзічаў, раськінутых сярод чужых людзей па ўсіх кутках вольнага дэмакратычнага сьвету, ад нацыянальнае сьмерці. Цяпер-жа перад гэтаю часткаю грамадзянства, што належна падтрымала нашую газэту й прычынілася да ейнага росту, стаіць новае заданьне: спрычыніцца да таго, каб пастаўлены раней намі лёзунг — «НЕ ПАВІННА БЫЦЬ АНІВОДНАГА ПРАЦУЮЧАГА АБО ІНШЫМ СПОСАБАМ ЗАРАБЛЯЮЧАГА БЕЛАРУСА, ЯКІ-Б ЧЫТАЎ «БАЦЬКАЎШЧЫНУ» ЗАДАРМА, ЯК І НААГУЛ НЕ ПАВІННА БЫЦЬ АНІВОДНАГА СЬВЯДОМАГА БЕЛАРУСА, ЯКІ-Б ЯЕ НЯ ЧЫТАЎ ЗУСІМ!» — быў як найхутчэй поўнасьцю зрэалізаваны.

Рэдакцыя за ўвесь папярэдні час рабіла вялікія намаганьні, каб «Бацькаўшчына» ў меру нашых сілаў і магчымасьцяў як найшырэй заспакойвала духовыя патрэбы беларускага чытача, памагала яму разьвязаць найбольш важныя праблемы сяньняшняга беларускага нацыянальна-вызвольнага руху, прыносіла яму аўтэнтычныя весткі з паняволенай Бацькаўшчыны й умацняла ягоную веру ў яе хуткае вызваленьне. Такім чынам апрача заданьняў чыста інфармацыйнага характару, нашай працы прысьвечвалі й выхаваўча-ідэалягічныя мэты — разьвіваць і паглыбляць беларускі патрыятызм, узбройваць нашае эміграцыйнае грамадзянства высокімі ідэйнымі якасьцямі, выраблящь зялезны гарт і ахвярнасьць у вялікім змаганьні за вызваленьне нашае дарагое Бацькаўшчыны.

З другога боку мы паставілі сабе за мэту, каб «Бацькаўшчына», служачы сьвятому ідэалу вызваленьня й незалежнасьці Беларусі, ня зыйшла на бездарожжа групавасьці й вузкай партыйнасьці, але была газэтай срога апартыйнай і сталася органам усяго беларускага нацыянальна думаючага грамадзянства на эміграцыі. Імкнучыся да дасягненьня гэтае мэты, мы аб'ектыўна адзначалі запраўдныя заслугі навет нашых палітычных праціўнікаў, як і войстра выступалі супраць адмоўных бакоў дзейнасьці, як і бязьдзейнасьці, некаторых асяродзьдзяў нашых аднадумнікаў.

У гэтым, і толькі ў гэтым кірунку будзе й далей весьціся нашая дзейнасьць. А ад нашага грамадзянства, ад ягонага належнага маральнага й матарыяльнага падтрыманьня, будзе поўнасьцю залежыць, ці пастаўленыя перад сабою заданьні Рэдакцыя зможа выканаць.

У пэрыяд нязвычайна адказны й абнадзейваючы, калі нашая нацыянальная праблема знаходзіцца напярэдадні ейнага разьвязаньня, і ў пэрыяд ня менш крытычны, калі некаторыя асяродзьдзі нашае эміграцыі, ад якіх маем права найбольшага чакаць удзелу ў нашай нацыянальна-вызвольнай дзейнасьці, загразьлі ў вузкім матарыялізьме й бязьдзейнасьці, «Бацькаўшчына» бярэ на сябе вельмі амбітнае й ня менш адказнае заданьне: ўратаваць гонар нашае нацыянальнае прэсы на эміграцыі ў той час, калі нашая прэса ў іншых краінах расьсяленьня беларусаў знаходзіцца ў жахлівым стане мізэрнай вэгэтацыі.

Выходзячы з гэтага, мы й апэлюем да ўсяго здаровага беларускага эміграцыйнага грамадзянства прыйсьці зь як найбольшаю маральнаю й матарыяльнаю помаччу ў нашай адказнай працы.

Чэрчыль пры уладзе

24 кастрычніка адбыліся выбары ў ангельскі парлямант, за перамогу ў якіх вялі зацятае змаганьне дзьве найвялікшыя ангельскія партыі — кансэрватыстыя на чале з Чэрчылем, што ў папярэдняй кадэнцыі парляманту былі ў вапазыцыі, і ляйбурыстыя або партыя працы на чале з Этлі, што кіравала Вялікабрытаніяй за апошніх шэсьць год. Ня гледзячы на вялікія няўдачы ўраду партыі працы, як і вялікія эканамічныя цяжкасьці ў краіне за ейнага кіраўніцтва, перамога Чэрчыля аказалася вельмі нязначнай. Перадвыбарная агітацыя ляйбурыстых, якая намагалася запалохаць антываенна настроенае грамадзянства, што прыход да ўлады Чэрчыля павялічвае небясьпеку новае вайны, відаць, не асталася бяз уплыву.

Не бяручы пад увагу дзьвюх выбарных акругаў, зь якіх няма яшчэ вынікаў выбараў, і аднэй акругі, дзе ў сувязі із сьмерцю ляйбурыстаўскага кандыдата выбары адбудуцца ў пачатку гэтага месяца, партыя Чэрчыла здабыла 320 мандатаў, а партыя Этлі — 294. Значыцца Чэрчыль перамог толькі 26 мандатамі. Калі-ж узяць пад увагу 6 мандатаў, што здабылі лібэралы, і 2 мандаты, здабытыя ірляндзкімі нацыяналістымі, Чэрчыль дыспануе абсалютнай бальшынёй толькі на 18 мандатаў. Калі-ж ходзіць пра колькасьць здабытых галасоў, дык партыя працы здабыла іх 13.893.618 супраць 13.696.686, што здабылі кансэрватыстыя. Значыцца партыя працы атрымала на 201.932 галасы болей, чымсьці кансэрватыстыя. Перамога Чэрчыля была такім чынам толькі справаю прыпадку, бо згодна ангельскай выбарнай ардынацыі лішнія галасы, здабытыя на аднаго кандыдата ў дадзенай выбарнай акрузе, не дадаюцца да агульнай колькасьці здабытых партыяй галасоў, але прападаюць.

Ужо ў суботу 27 кастрычніка габінэт Этлі падаўся ў вадстаўку й 77-летні Чэрчыль прыступіў да стварэньня новага ўраду. Апрача прэм'ерства, ён абняў становішча, падобна як падчас другой сусьветнай вайны, міністра абароны.

Вынікі ангельскіх выбараў найлепш схарактарызаваў орган кансэрватыстых Дэйлі Тэлеграф», які іх назваў «перамогай, але ня трыумфам кансэрватыстых», і «няўдачай, але не ўпадкам ляйбурыстых».

У сувязі зь нязначнаю перавагаю Чэрчыля ў палітычных колах Лёндану ўважаюць, што новы ўрад ня зможа правесьці грунтоўных зьменаў у нутранай палітыцы Ангельшчыны, бо будзе змушаны паважна лічыцца із становішчам, [illegible]уць ня роўнай яму апазыцыі. Затое агульна спадзяюцца станоўкай й выразнай палітыкі замежнай, зарукай чаго зьяўляецца сама асоба Чэрчыля.

Не падлягае найменшаму сумліву, што Чэрчыль будзе зь зялезнай пасьлядоўнасьцю й станоўчасьцю праводзіць палітыку міру шляхам разбудоўваньня сілы Вялікабрытаніі. Таму на тэмп збраеньняў і павялічэньня абароназдольнасьці краіны будзе зьвернутая бясспрэчна цяпер большая ўвага. Таксама зьяўляецца [illegible]цай што пэўным, што ўрад Чэрчыля [illegible]дзе больш станоўча падтрымліваць міжнародную палітыку ЗША, чымсьці ўрад папярэдні. Што тычыцца палітыкі Лёндану ў дачыненьні да Пэрсыі й Эгіпту, то Чэрчыль, як і Этлі, ня будзе склонны распачынаць каляніяльнай вайны, як і ня здасьць так лёгка жыцьцёвых пазыцыяў Ангельшчыны на Блізкім Усходзе. Што датычыцца трэйцяй праблемы — эўрапэйскай, то Чэрчыль, як гарачы прыхільнік, а ў некаторых выпадак і ініцыятар задзіночаньня Эўропы, будзе актыўна супрацоўнічаць зь іншымі эўрапэйскімі краінамі, перадусім з Францыяй, у кірунку павялічэньня эўрапэйскай магутнасьці й эўрапэйскага задзіночаньня пры выдатным удзеле Ангельшчыны. З гледзішча на гэта, як на павялічэньне абароннай гатоўнасьці перад загрозаю агрэсыі, будзе ён бясспрэчна старонькікам прывярненьня поўнага сувэрэнітэту Нямеччыны й ейнага збройнага ўдзелу ў вабаронных прыгатаваньнях Эўропы.

У Амэрыцы, Францыі, Нямеччыне й ЗША прыход Чэрчыля да ўлады быў спатканы з пачуцьцём вялікага задаваленьня.

(-іч)

Некалькі слоу перасьцярогі

Створаны пяцьцю расейскімі палітычнымі партыямі Савет Вызваленьня Народаў Расеі, — на думку ягоных закладчыкаў — мае стацца супольным палітычным цэнтрам народаў, паняволеных бальшавізмам. Ягонаю аснаўною мэтаю мае быць актыўнае бескампрамісовае змаганьне з бальшавіцкім рэжымам у СССР аж да поўнае перамогі над ім. Такія заданьні накрэсьліваюць Савету й тыя амэрыканскія колы, што патрануюць ягонай акцыі й даюць яму палітычную й матарыяльную помач.

Не падлягае ніякай дыскусыі, што такі каардынацыйны цэнтр зьяўляецца палючай патрэбай дня. Але каб ён поўнасьцю апраўдаў свае мэты й стаўся запраўдным антыбальшавіцкім цэнтрам народаў, здольным скаардынаваць іхную антыбальшавіцкую дзейнасьць і надаць ей выразны кірунак, мусіць быць ён пабудаваны на такіх прынцыпах, якія забясьпечвалі-б поўную раўнапраўнасьць ягоных партнэраў і ні ў чым не нарушалі-б прыродных нацыянальных правоў нерасейскіх народаў. Усе ўдзельнікі Савету мусілі-б у такім выпадку выказаць максымум добрае волі й палітычнае сьпеласьці, каб у вабліччы супольнай небясьпекі раз назаўсёды адкінуць усё тое, што іх дагэтуль дзяліла, а пабудаваць сваю праграму й павесьці сваю практычную дзейнасьць так, каб яна выключала ўсякія пасяганьні адных народаў на нацыянальныя правы й інтарэсы другіх.

Дык прыгледзімся цяпер, ці Савет Вызваленьня Народаў Расеі, які знайходзіцца ў стадыі сваей арганізацыі, адказвае гэтаму асноўнаму пастуляту й ці ў залежнасьці ад гэтага зможа ён стацца такім каардынацыйным антыбальшавіцкім цэнтрам, ці не?

Вось-жа калі ўзяць пад увагу праект ягонай праграмы ў нацыянальным пытаньні, апрацаваны выключна расейцамі, як і сяньняшнія праграмовыя выказваньні на гэтую таму ягоных закладчыкаў — расейскіх палітычных арганізацыяў, дык ня трэба навет быць прафэсыянальным палітыкам, каб пабачыць, што Савет ужо ў сваей арганізацыйнай стадыі мае зусім адваротныя мэты да тых, якія павінны былі-б прысьвечваць ягонай дзейнасьці й легчы ў васнову ягонай арганізацыі.

Нацыянальная праграма Савету ні ў якім выпадку не загарантоўвае прыродных нацыянальных правоў нерасейскіх народаў, што ўваходзяць у склад Савецкага Саюзу, і выключае іхную раўнапраўнасьць як у самым Савеце, гэтак і ў плянах будучага разьвязаньня іхнае нацыянальнае праблемы пасьля перамогі над бальшавізмам.

Ужо сама арганізацыйная структура Савету, у якім расейцы маюць мець столькі месцаў, сколькі ўсе нерасейскія народы ўзятыя разам, а гэтым самым такую-ж колькасьць галасоў, якой будуць дыспанаваць усе разам нерасейскія народы, як ня трэба лепей гаворыць аб гэтым. Няма й ня было ў вапошнім часе ніводнай міжнацыянальнай ці міжнароднай арганізацыі, пачынаючы ад нябожчыцы Лігі Народаў, а канчаючы Арганізацыяй Задзіночаных Нацыяў, дзе-б паасобныя народы былі рэпрэзэнтаваныя колькасьцю дэлэгатаў і галасоў, прапарцыянальнай да колькасьці іхнага насельніцтва. Там міньятурнае навет гаспадарства Люксэмбург мае той самы голас, што й наймагутнейшыя ў сьвеце многамільённыя Задзіночаныя Штаты Амэрыкі. **Толькі Савет Вызваленьня Народаў Расеі мае быць у гэтым сэнсе адзіным і нідзе сяньня непрактыкаваным унікатам.**

Не пакідае таксама ніякіх ілюзыяў на справядлівае разьвязаньне нацыянальнай праблемы нерасейскіх народаў і нацыянальная праграма Савету, аб якой ужо дастаткова пісалася ў нерасейскай, у тым ліку й беларускай прэсе. Яна, як ведама, пабудаваная так, што, як і арганізацыйная структура Савету, не знаходзіць сабе падобных у сучаснай міжнароднай палітычнай практыцы. Ані Індыя, ані Філіпіны, ані ўсе іншыя каляніяльныя народы, што ў вапошні мамэнт поўнасьцю ўнезалежніліся й пабудавалі свае сувэрэнныя гаспадарствы, не патрабавалі праводзіць ніякіх плебісцытаў, ці яны хочаць належыць да Ангельшчыны або ЗША, ці стацца поўнасьцю самастойнымі. Нацыянальная праграма Савету зусім ня лічыцца із свабодна выяўленай воляй беларускага народу на Першым Усебеларускім Кангрэсе й у Акце 25 Сакавіка, як і з воляю іншых народаў, выказанай такім-жа самым дэмакратычным спосабам. Расейскія эміграцыйныя палітыкі свае надзеі на захаваньне адзінай і непадзельнай Расеі апіраюць на тым, што ўсе нерасейскія народы прайшлі ўжо вялікі працэс русыфікацыі, прымусова і пад крывавым тэрорам праводжанай Сталінскім рэжымам, як і працэс масавых высяленьняў, на месца якіх быў насланы ў вялізарнай колькасьці элемэнт расейскі, што пэрспэктывы на ўтрыманьне гэтых народаў пад расейскай гэгэмоніяй, ня гледзячы навет на ўсякія плебісцыты, цяпер значна большыя, чымсьці ў 1917-18 г.г.

Калі-ж ходзіць пра сяньняшнюю практычную дзейнасьць расейскіх палітычных арганізацыяў — закладчыкаў Савету, дык яна здраджае значна болей рэакцыйных антыдэмакратычных тэндэнцыяў, чымсьці навет сама афіцыяльная праграма Савету. Каб гэта пабачыць, дастаткова абапёрціся на выказваньнях расейскай эміграцыйнай прэсы. Бадай што адназгодна яна цьвердзіць, што ў Савецкім Саюзе, як і ў царскай Расеі, няма й ня было ніякага нацыянальнага паняволеньня нерасейскіх народаў, а наадварот, што іменна самі-ж бальшавікі, творачы саюзныя й аўтаномныя рэспублікі ды нацыянальныя акругі штучна выклікалі і паддзержываюць цяпер нацыянальныя асьпірацыі нерасейскіх народаў зь вялікаю школаю як для гэтых народаў, гэтак і для народу расейскага.

Некаторыя расейскія арганізацыі ўжо сяньня выступаюць супраць навет тэй формы народных плебісцытаў, пад якой яны яшчэ нядаўна падпісаліся, устанаўляючы праект нацыянальнай праграмы Савету. Гэтак, прыкладам, Мельгуноўскі «Саюз Змаганьня за Свабоду Расеі» ў Но. 1 свайго органу «Русский Демократ» высоўвае зусім новую канцэпцыю, што нерасейскія народы змогуць аддзяліцца ад Расеі толькі ў тым выпадку, калі агульнарасейскія надгаспадарстваўскія органы будуць уважаць такі крок за мэтазгодны й карысны для суцэльнага расейскага арганізму. Гэтая канцэпцыя ані чуць не арыгінальная. Яна зьяўляецца жыўцом скап'яванай з афіцыяльнай савецкай інтэрпрэтацыі таго параграфу Сталінскай канстытуцыі, які гаворыць аб праве кажнай саюзнай рэспублікі на выхад із складу СССР. Уся сяньняшняя расейская прэса на эміграцыі шчодра абдзяляе пагардлівымі эпітэтамі «сэпаратыстых», «шавіністых», а навет «фашыстых» усіх тых нерасейцаў, што імкнуцца да гаспадарстваўскай незалежнасьці сваіх народаў, у той час, калі гэтае права за нерасейскімі народамі фармальна вызналі й самі расейцы ў сваей нацыянальнай праграме. Дык ці-ж трэба тады лепшага доваду на тое, што нацыянальная праграма Савету, падобна як і Сталінская канстытуцыя, зьяўляецца толькі хітрым прапагандовым трыкам, пад якім хаваецца зусім адваротны ей зьмест?

Усё гэта гаворыць за тым, што для аўтарытэтных нацыянальных арганіза-

(Заканчэньне на бал. 2)

За пашырэньне роднае прэсы

Ніхто сяньня ня будзе квэстыянаваць факту, што роля й значэньне прэсы ў грамдзкім жыцьці зьяўляецца вялізарная. Нельга навет уявіць сябе, каб ня толькі народ, як сьвядомая свай этнічнай ці культурнай апрычонасьці цэласьць, але навет і паасобныя слаі грамадзянства, што належаць да дадзенага народу, маглі жыць і нармальна разьвівацца без сваей прэсы.

Прэса ў жыцьці народу адыгрывае падвойную ролю: З аднаго боку яна мае заданьні інфармацыйныя — прыносіць найбольш сьвежыя весткі аб жыцьці народу й цэлага сьвету, аб важнейшых падзеях, што ў сьвеце разыгрываюцца. Незалежна ад гэтага прэса мае перад сабой яшчэ глыбейшыя й больш адказныя заданьні — выхаваўча-ідэйныя. Яна пераконлівасьцю лягічных аргумэнтаў і сілаю пачуцьця крышталізуе людзкі сьветапагляд і культывуе ў народзе адпаведныя ідэі.

Паколькі прэса адыгрывае такую вялікую ролю ў умовах нармальнага жыцьця народу, патолькі ў умовах эміграцыі ейнае значэньне без параўнаньня яшчэ большае, можна сказаць — выключнае. Тут яна, побач із ужо ўспомненымі, мае яшчэ й трэйцюю грамадзкую функцыю. Прэса, як і роднае друкаванае слова наагул, у ўмовах эміграцыйнага жыцьця грамадзянства зьяўляецца бадай што найважнейшым дзейнікам у самаабароне перад небясьпекай нацыянальнай індэфэрэнтнасьці, якая звычайна зьяўляецца няўхільным пачаткам асыміляцыі.

Эміграцыі розных народаў і часоў зьяўляліся заўсёды наражанымі на небясьпеку нацыянальнай асыміляцыі, якая рабіла меншыя або большыя поступы ў залежнасьці ад аб'ектыўных умоваў, як і ад нацыянальнай адпорнасьці дадзенае эміграцыйнае групы. Асыміляцыі найболей спрыяюць звычайна два мамэнты: Адарваньне дадзенае нацыянальнае групы ад роднае глебы — ад усяго таго, чым жыве, да чаго імкнецца й за што змагаецца народ, арганічнаю часткаю якога зьяўляецца дадзеная эміграцыйная група. З другога боку нязвычайна падатныя ўмовы для асыміляцыі стварае факт вялікае расьцярушанасьці эміграцыйных групаў сярод чужых людзей і народаў, да ўмоваў жыцьця й способу думаньня якіх яны з канечнасьці мусяць прыстасоўвацца.

Вось-жа найбольш магутным дзейнікам, які можа задзіночваць расьцярушаных людзей сярод чужой з нацыянальнага гледзішча масы, належацых да іншае нацыянальнасьці, зьяўляецца іхная прэса. Яна ў спэцыфічных умовах эміграцыйнага жыцьця зьяўляецца найлепшым лучнікам паміж людзьмі аднае нацыянальнасьці, яна ўсьцяж прыпамінае ім аб іхнай нацыянальнай супольнасьці, не дае ім забыцца роднае мовы, родных звычаяў і навыкаў, яна выдатна паддзержывае іхнае нацыянальнае самапачуцьцё.

Таму прыходзіцца проста дзівіцца, што спасярод іншых галінаў нашае нацыянальнае дзейнасьці на эміграцыі заўсёды была занядбанай галіна найважнейшая — нашая нацыянальная прэса. І нічым іншым, як нашай недастатковай палітычнай дасьпеласьцю гэтае зьявішча можна вытлумачыць.

Але вялікім задаткам кажнага прагрэсыўнага чалавека, як і нацыянальнай групы, ёсьць тое, што яны маюць здольнасьць ня толькі спасьцерагаць зробленыя імі памылкі, але й іх напраўляць. Такую здольнасьць мусім у сабе вырабіць і мы.

Мы павінны так павесьці нашую нацыянальна-грамадзкую дзейнасьць унутры нашае эміграцыі, каб усе нашыя суродзічы, незалежна ад іхнага месца жыхарства, пачуваліся сябрамі ўсяе нашае эміграцыйнае масы, а цераз яе — часткаю вялікага беларускага народу. Гэтае пачуцьцё кроўнае сувязі з цэлым беларускім народам мы зможам захаваць і далей разьвіць галоўным чынам пры помачы нашае прэсы.

Таму нашыя палітычныя цэнтры, нашыя грамадзкія арганізацыі ўва ўсіх краінах расьсяленьня беларусаў, увесь наш нацыянальны актыў і ўсе сьвядомыя беларусы павінны зьвярнуць сянь-

(Заканчэньне на бал. 2)

... у Беларусі запраўды няма вугля.

НЕКАЛЬКІ СЛОЎ ПЕРАСЬЦЯРОГІ

(Заканчэньне)

цыяў нерасейскіх народаў і іхных законных прадстаўніцтваў дзьверы да ўваходу ў Савет пры ягонай сяньняшняй нацыянальнай праграме й арганізацыйнай структуры зьяўляюцца паміма іхнае волі зачыненымі. Вельмі мала ёсьць надзеі на тое, што расейцы ў мэтах стварэньня запраўднага каардынацыйнага антыбальшавіцкага цэнтру народаў пойдуць на нейкія больш істотныя ўступкі, на якія маглі-б згадзіцца эміграцыйныя прадстаўніцтвы народаў нерасейскіх. Паадзіночныя цьвярозыя галасы некаторых расейцаў, якія маюць адвагу правільна глянуць на сытуацыю, заглушаюцца ў вагульным хоры галасоў за «единую и неделимую», і ня выклікаюць па сабе ніякага рэха.

Шмат сымптомаў прамаўляе за тым, што расейцы хутчэй пойдуць на тварэньне фікцыйных нацыянальных арганізацыяў зь бязідэйных, авантурніцкіх і прадажных элемэнтаў і уцягнуць іх у свой Савет, як прадстаўнікоў нерасейскіх народаў, чымсьці адкінуць увесь свой традыцыйны імпэрыялістычны баласт і адчыняць шырака дзьверы для запраўдных, аўтарытэтных і законных нацыянальных прадстаўніцтваў. У такім выпадку была-б толькі паўтораная яшчэ раз уласаўская канцэпцыя, якая, як ведама, была канцэпцыяй чыста расейскай, бо зь нерасейскіх народаў прынялі ў ей удзел толькі паасобныя перакупленыя адзінкі, якія, апрача самых сябе, нікога й нічога не рэпрэзэнтавалі.

Паўстае тады кардынальнае пытаньне: што думаюць гэтым дасягнуць тыя амэрыканскія палітычныя дзеячы, якія патрануюць гэтай расейскай акцыі й яе фінансуюць?

Матывы такога паступаньня амэрыканцаў для нас зьяўляюцца зразумелыя. Яны выводзяцца із двух аснаўных памылак, якія мельцца на амэрыканскай палітыцы ў дачыненьні да праблемы ўсходняе Эўропы й падсавецкай Азыі: 1 Зь няправільнага паінфармаваньня расейскімі дарадчыкамі, што нерасейскія народы СССР абсалютна ня хочаць аддзяляцца ад Расеі, што яны наагул ня маюць аж так далёка йдучых нацыянальных асьпірацыяў, што агульным іхным імкненьнем ёсьць зьнішчэньне бальшавіцкага рэжыму, і што, напасьледак, ідэі нацыянальнай самастойнасьці й гаспадарстваўскай незалежнасьці зьяўляюцца выдумкай шавіністычна настроенай групкі інтэлігенцыі, тых-жа самых «сэпаратыстых» і «фашыстых», зусім чужой для шырокіх масаў народу. 2. Із сільнай яшчэ сяньня ў вядкаізных палітычных колах ЗША тэндэнцыі за захаваньне вялікай і непадзельнай Расеі, якія яшчэ наіўна й не бяз уплываў тых-жа расейскіх дарадчыкаў вераць, што небальшавіцкая Расея зможа на ўзор ЗША быць ідэальным дэмакратычным і антыімпэрыялістычным гаспадарствам.

Няважна ў дадзеным прыпадку, чаго хацелася-б, а чаго не хацелася-б тым амэрыканцам, што ўспамагаюць акцыю Савету. Важным ёсьць аднак эвэнтуальнасьць, у што можа гэтая акцыя выліцца й якія прынясьці рэзультаты, калі заплянаваны Савет Вызваленьня Народаў Расеі станецца фактычна толькі савецтам расейскіх імпэрыялістых, якія, апіраючыся на амэрыканскую помач і жанглюючы амэрыканскім аўтарытэтам, будуць зь нябывалым дагэтуль абнагленьнем узурпаваць правы ўсіх нерасейскіх народаў і суліць ім такую будучыню, якую толькі самі захочаць.

Ні трэба вялікай палітычнай мудрасьці, каб прадбачыць, што **замест супольнага й скаардынаванага змаганьня з бальшавізмам разгарыцца тады ў нябывалым дагэтуль размеры зацятае змаганьне між расейцамі й паняволенымі бальшавізмам нерасейскімі народамі, змаганьне, якое пры амэрыканскім палітычным і фінансавым падтрыманьні зможа прынесьці карысьць толькі дзя бальшавікоў.**

Расейскія эміграцыйныя колы, аббадзёраныя амэрыканскай помаччу, бясспрэчна ўзмоцняць свой паход супраць «сэпаратыстых» за непарушную суцэльнасьць расейскае імпэрыі. Палітычная дзейнасьць Савету будзе тады накіраванай выключна для інтарэсаў расейскіх, а супраць нацыянальных правоў і інтарэсаў нерасейскіх народаў. Што яно так будзе, аб гэтым найлепей сьветчыць сяньняшняя палітычная, выразна прарасейская канцэпцыя Савету, як і вялікае ажыўленьне прапагандовай расейскай дзейнасьці, выразна скіраванай супраць нацыянальных патрэбаў нерасейскіх народаў.

А нерасейскія народы із свайго боку дзеля натуральнай самаабароны будуць змушаныя таксама ўсё астрыеё свайго дасюлешняй антыбальшавіцкай акцыі накіраваць супраць расейскіх імпэрыялістычных пасяганьняў, аслабляючы гэтым свой антыбальшавіцкі фронт.

Гэтых нескалькі словаў шчырай перасьцярогі ўважаем за патрэбнае паставіць тым амэрыканскім палітычным дзеячам, якія ўспамагаюць расейскую акцыю й даюць ей сваю палітычную апрабату, у першую чаргу Амэрыканскаму Камітэту Вызваленьня Народаў Расеі. **Будзе вельмі трагічна, калі гэтая акцыя, супраць волі й інтэнцыі амэрыканцаў, замест ударыць па бальшавізьме, будзе біць ня толькі па антыбальшавіцкіх сілах нерасейскіх народаў, але й па самых амэрыканцах. Таму пакуль яшчэ ня позна, пакуль яшчэ Савет Вызваленьня Народаў Расеі ня выйшаў із фазы арганізацыйнай, пакуль ягоная нацыянальная праграма й арганізацыйная структура, ня будучы яшчэ канчальна зацьверджанымі й афіцыйна апублікаванымі, зьяўляюцца яшчэ фармальна толькі праектамі, неабходна перабудаваць Савет і ягоную нацыянальную праграму так, каб ён не разьядзіяў паняволеных бальшавізмам народаў на ўзаемна варожыя лягеры й не паралізаваў гэтым іхнага антыбальшавіцкага змаганьня, але каб задзіночваў іх у дружную многанацыянальную сям'ю дзеля хуткае перамогі над нэйлікшым злом сучаснасьці — бальшавізмам.**

Алесь Крыга

Паэты й Пісьменьнікі, узварухнецеся!

Спасярод усіх галінаў нашага культурна-нацыянальнага жыцьця на эміграцыі адна галіна зьяўляецца асабліва занядбанай і знаходзіцца ў вадвартнапрапарцыянальным дачыненьні да агульнага ўзроўню нашага духовага жыцьця. Гэтай галінай зьяўляецца нашае мастацтва, вузей кажучы — мастацкая літаратура. Мы на эміграцыі, ня гледзячы на нашую сьціплую колькасьць і нязвычайную расьцярушанасьць па ўсім сьвеце, усё-ж такі праяўляем значную актыўнасьць у жыцьці арганізацыйным, нацыянальна-грамадзкім, палітычным, рэлігійным і г. д., затое ў галіне літаратурнае творчасьці зьяўляемся поўнасьцю пасыўнымі.

За ўвесь пэрыяд нашага эміграцыйнага жыцьця паявілася дасюль ўсяго некалькі скромных зборнічкаў вершаў, выйшла пару нумароў літаратурнага часапісу «Сакавік», час ад часу паяўляецца літаратурны часапіс «Шыпшына», у якім зьмяшчаюцца ў васнаўным творы аднаго толькі аўтара, самога рэдактара часапісу, — і на гэтым, нажаль, канец!

Праўда, літаратурная творчасьць мае спрыяльныя ўмовы буйна развівацца толькі тады, калі знаходзіць свайго кансумэнта — чытача. У нас-жа, хоць чытачоў невялікая колькасьць, але тыя, што ёсьць, адчуваюць жывую патрэбу друкаванага мастацкага слова. Аб гэтым сьветчаць між іншым многія пісьмы ў рэдакцыі нашых газэтаў з зычэньнямі друкаваць творы прыгожае літаратуры. Ёсьць ведамым псыхалягічным мамэнтам, што толькі тады аўтар мае ахвоту й натхненьне пісаць, калі ягоныя творы друкуюцца й даходзяць такім чынам да чытача.

Тымчасам у нас адсутнічаюць матарыяльныя магчымасьці друку. Гэта праўда, у сяньняшніх эміграцыйных умовах надрукаваць, прыкладам, абшырную повесьць ці раман — гэта цэлая праблема. Але магчымасьці друку вершаў ці апавяданьняў, — а ў васнаўным гэты літаратурны жанр у нас найболей папулярны — у насёсьць. Калі мы прагледзім навет за некалькі месяцаў усю нашую прэсу, то ў ей ня знойдзем амаль аніводнага літаратурнага твору, ніводнага верша ці апавяданьня, не таму, што рэдакцыі іх друкаваць ня хочаць, але таму толькі, што нашыя паэты й пісьменьнікі іх ня пішаць. Замест мастацкага твору, які-б з прыемнасьцю прачыталі кажны, нашая прэса зьяўляецца часта запоўненая ўсякай бязвартаснай непатрэбшчынай.

Мо' нехта скажа, што ў нас на эміграцыі няма людзей пяра. Наадварот, тут знаходзіцца значная колькасьць паэтаў і пісьменьнікаў, шырака ведамых на бацькаўшчыне яшчэ далёка перад апошняй вайной. Ёсьць сярод іх некалькі, якія здабылі ўжо даўно шырокую славу. Тымчасам сяньня ўсе гэтыя былыя аўтары, а некаторыя зь іх навет калісьці вельмі плодныя, маўчаць. Таксама дзіўным і ненармальным ёсьць, што мы ня бачым паэтыцкіх пробаў сярод нашага маладога пакаленьня.

У гэтых дачыненьнях на эміграцыі заісна́вала зьявішча, зусім адваротнае да таго, якое мела месца на працягу ўсяе гісторыі нашага нацыянальнага адраджэньня. У нас літаратура ня толькі выпярэджвала жыцьцё палітычнае, але навет надавала яму ідэалягічны кірунак. Палітычныя канцэпцыі нашага нацыянальна-вызвольнага руху спачатку заражаліся ў творах Багушэвіча, Купалы, Коласа, як і пазьнейшай літаратурнай гэнэрацыі — «Узвышша», якія пазьней пераймаліся ўсім народам, становячыся ягоным палітычным «крэдо». На бацькаўшчыне была паявілася, як ведама, навет прыказка, што кажны другі беларус, актыўны ў нацыянальным жыцьці, мусіў абавязкава быць паэтам. Праўда, аснаўная маса гэтых «паэтаў» пасьля напісаньня некалькі вершаў ці апавяданьняў, спыняла свае літаратурныя пробы, тым ня менш аднак спасярод гэтае масы вырасталі й запраўдныя мастакі слова, абдораныя нязвычайным талентам, якія сяньня заваявалі сабе пачэснае месца ў нашай літаратуры.

Апрача ўсяго сказанага, існуюць таксама палючыя практычныя патрэбы друкаваньня хоць-бы мінімальнай колькасьці літаратурных твораў. Як ведама, у сувязі з нашай расьцярушанасьцю па ўсім сьвеце, ня можа быць і мовы аб тым, каб мы сяньня маглі мець сваю беларускія нацыянальныя школы. А тымчасам сьвятым нацыянальным абавязкам усіх беларускіх бацькоў і матак ёсьць вучыць сваіх дзяцей роднае беларускае мовы спосабам прыватным. Дык творы прыгожае літаратуры, друкаваны на балонах нашае прэсы, як і паасобныя выданьнямі, якраз і былі-б тым матарыялам, на якім вучылася-б нашае падрастаючае пакаленьне.

Наагул існуюць усесторонныя патрэбы, каб побач зь іншымі галінамі нашае нацыянальнае дзейнасьці разьвівалася таксама й нашая мастацкая літаратура. Таму мы павінны парупіцца аб тым, каб перамагчы як найхутчэй сяньняшні «літаратурны крызіс», а ў першую чаргу павінны аб гэтым парупіцца нашыя літаратурныя сілы.

Дык беларускія паэты й пісьменьнікі, узварухнецеся!

Ст. Ст.

91-мільярдны бюджэт ЗША

У суботу 20 кастрычніка закончыў 82 Кангрэс Задзіночаных Штатаў Амэрыкі сваю апошнюю сэсыю й зьбярэцца на наступную сэсыю 8 студзеня 1952 г. Закончаная нядаўна сэсыя была названая сябрамі Кангрэсу «91-мільярдаў даляраў пасяджэньнем», чым быў падкрэхнуты факт, што на бягучы фінансавы год быў устаноўлены найвышэйшы бюджэт ЗША, які калі-небудзь меў месца ў мірны пэрыяд. З гэтай астранамічнай сумы 91 мільярдаў даляраў было прадугледжана каля 75 мільярдаў даляраў на ўзбраеньне як самай Амэрыкі, гэтак і на мілітарную й гаспадарскую помач для саюзных і запрыязьненых краінаў цэлага сьвету.

Кангрэс за апошнія дні свае сэсыі прыняў шмат важных законаў і пастановаў, якія на працягу трываньня сэсыі прыгатаўляліся й апрацоўваліся ў спэцыяльных камісыях і падкамісыях палаты рэпрэзэнтантаў і сэнату. Толькі за апошні тыдзень сэсыі былі прынятыя наступныя важныя законы й пастановы:

1. Пастанова аб афіцыяльным спыненьні ваеннага стану зь Нямеччынай.
2. Прыняцьце закону аб амэрыканскай ваеннай і гаспадарскай помачы для некамуністычных краінаў у суме 7,3 мільярдаў даляраў.
3. Прыняцьце закону аб прызнаньні 4,1 мільярдаў даляраў на праграму мілітарнай разбудовы.
4. Прыняцьце закону аб прызнаньні 1,67 мільярдаў даляраў у распараджэньне амэрыканскіх гаспадарска-кантрольных органаў.
5. Зацьверджаньне Гарымана й Бiлэля на становішчы кіраўніка й ягонага заступніка Амэрыканскай Замежнай Дапамогі.
6. Прыняцьце закону аб павышэньні даходаў з амэрыканскіх падаткаў на 5,7 мільярдаў даляраў.

За пашырэньне роднае прэсы

(Заканчэньне)

ня асаблівую ўвагу на ўзмацненьне як колькаснае гэтак і якаснае нашае эміграцыйнае прэсы й на пашырэньне яе сярод нашых суродзічаў. Кажны сьвядомы беларус павінен рупіцца аб тым, каб ня толькі ён сам атрымліваў і чытаў беларускую газэту ці часапіс, але каб яны даходзілі й да ўсіх іхных знаёмых і незнаёмых беларусаў, якія пражываюць у ягонай аколіцы ці горадзе. Тых нашых суродзічаў, што ўжо заразіліся пачуцьцём абыякавасьці да свайго роднага, неабходна ўгаварваць і пераконваць у неабходнасьці адвароту, у чым не малую дапамогу прынясе таксама нашая газэта. Каб сярод такой катэгорыі людзей выклікаць большае зацікаўленьне свае газэтай, пажадана ад часу да часу прысылаць дзеля надрукаваньня ў ей кароткія карэспандэнцыяў з жыцьця нашых эмігрантаў дзеясное аколіцы.

Таму яшчэ раз паўтараем, што справа развіцьця й пашырэньня нашае прэсы з мэтаю ахапленьня ею ўсіх бяз выключэньня беларускіх эмігрантаў зьяўляецца бадай што найважнейшым заданьнем у галіне нашай нутранай дзейнасьці на чужыне. Дык прысьвяцім-жа гэтай важнай справе найвялікшую ўвагу!

Немцы перабіраюць IРО-лягеры

Як паведамляе Гаспадарстваўскі Сакратарыят Баварыі для справаў уцекачоў, да канца сьнежаня сёлета ўсе большыя лягеры IРО, што знаходзяцца на тэрыторыі Баварыі, будуць перанятыя нямецкай адміністрацыяй. Гэтак лягеры Гохфэльд у Аўгзбургу, Шляйсгайме, Фэльдафінгу і Фэрэнвальд у лістападзе, а лягер Функказэрнэ і IРО шпіталь на Швабінгу ў сьнежані пяройдуць пад нямецкае кіраўніцтва.

Не павінна быць аніводнага працуючага або іншым спосабам зарабляючага беларуса, які-б чытаў «Бацькаўшчыну» задарма! Таксама не павінна быць аніводнага сьвядомага беларуса, які-б яе ня чытаў зусім!

Аб прыродных багацьцях Беларусі

ЗАЎВАГА РЭДАКЦЫІ: Ня гледзячы на тое, што ніжэй зьмешчаны даклад прэз. М. Абрамчыка, зроблены ім 3 жніўня 1947 г. у Лёндане, быў выданы Згуртаваньнем Беларусаў у Вялікабрытаніі асобнай брашурай, Рэдакцыя «Бацькаўшчыны» знайшла патрэбным перадрукаваць яго ў нашай газэце. А гэта з наступных прычынаў: 1. Брашура была выдана ў вельмі абмежаванай колькасьці рататорным друкам і лаціняй (недаступнай для многіх беларусаў з Усходняй Беларусі). 2. Даклад гэты падае нам цэлы рад грунтоўных адказаў на актуальныя пытаньні з эканомікі Беларусі.

ЗАМЕСТ УСТУПУ

Пасьля таго, як наш народ пачаў, як кажуць, падымаць галаву, зь першых дзён нашага адраджэнска-вызвольнага руху на нас пасыпаліся з усіх бакоў напады: «Куды? Чаго? Як вы сьмееце? З чаго будзеце жыць?...» Нашыя праціўнікі парупіліся шырака «спапулярызаваць» пра нас «тэорыйкі», зь якіх выглядала, што Беларусь — гэта на цэлай зямной кулі якаясьці пляма праклятая Богам, на якой ні зьвярху ні ўнутры нямя нічога карыснага з гледзішча гаспадарскага, неабходна патрэбнага для чалавека.

Прапаганда гэтая мела адзіную мэту: укараніць зьнявер у беларускім народзе й адбіць у яго ўсялякую ахвоту ў імкненьні да самастойнага, гаспадарстваўска-незалежнага жыцьця.

Бо як-жа магло-б выглядаць гэтае незалежнае гаспадарства, калі яно ня мае да гэтага ніякіх гаспадарскіх падставаў?

ЛЕГЕНДЫ АБ ПРЫРОДНАЙ БЕДНАСЬЦІ БЕЛАРУСІ

Скуль яны паходзяць і на чым абапёртыя?

Амаль да канца XIX ст. у заходняэўрапейскай эканамічна-палітычнай, а ў большай адсталых краінах і пазьней, была досыць папулярная тэорыя аб г. зв. **гаспадарскай аўтаркнасьці.**

Пад аўтаркнай разумелася такое гаспадарства, якое з гледзішча гаспадарскага павінна было-б быць абсалютна **самазадавальнім**, гэта значыць, што ўсе неабходныя прадукты для жыцьця чалавека й гаспадарства павінны былі-б знаходзіцца ў собскіх граніцах.

Такіх неабходных галоўных прадуктаў для сучаснага гаспадарства нарахоўвалася штосьці каля 22. Для тэхнікі й будаўніцтва, прыкладам, вугаль, газа (нафта), розныя мэталі, камень, дрэва; для жыцьця чалавека — збожжа, мяса, вёлы, вата, лён і г. п. Гаспадарства, якое мела-б у сябе гэтыя прадукты ў дастатковай колькасьці — было-б аўтаркным, значыць ад нікога абсалютна незалежным, а ў часе вайны найбольш моцным і вытрывалым.

Практыка аднак паказала, што ідэя аўтаркіі ня вытрымлівае крытыкі ні ў сэнсе эканамічным ані ваенным. Эканамічна яна прыводзіць да абсурдальнасьці, бо многія гаспадарствы ў пагоні за аўтаркнасьцю пачалі былі разрабляць ці прадукаваць у сябе рэчы эканамічна зусім неаплатныя, як прыкладам у СССР, захацеўшы абавязкава «дагнаць і перагнаць» Амэрыку ў здабываньні золата — мусілі ўрэшце ў 1938 г. закрыць свае шахты ў Сібіры, хоць і карысталіся перавежна бясплатнай рабочніцкай сілай ссыльных нявольнікаў. Амэрыканскія спэцыялісты былі высланыя назад у Амэрыку, а ссыльныя работнікі дзесь на лесазагатоўкі, якія, сякучы бярвеньне, далі гаспадарству ў соткі разоў болей золата, чымсьці пры каланьні яго.

Прыкладаў такіх можна падаць шмат і з практыкі некаторых эўрапэйскіх гаспадарстваў з калішняй пагоні да аўтаркнасьці, узяўшы хоць-бы сабе падобныя выпадкі ў прадукцыі цукру й г. п. Агуламжа ідэі аўтаркнасьці не зрэалізавала ніводнае ў сьвеце гаспадарства. Найперш таму, што не знайшлося ў сьвеце ніводнага гаспадарства, якое-б мела поўнасьцю гэныя 22 прадукты, а падругое — цягнуць «за вушы» тую прадукцыю, якая з эканамічнага гледзішча нявыгадная, нябыло сэнсу. Дзеля таго навет Задзіночаныя Штаты Паўночнай Амэрыкі не зьяўляюцца аўтаркным гаспадарствам, доказам чаго ёсьць інтэнсыўны абмен ЗША таварамі зь іншымі краямі. А таму й пра Амэрыку нельга сказаць, што яна зьяўляецца эканамічна зусім незалежнай.

Словам — аўтаркія, як ідэя й тэорыя, ува ўсім цывілізаваным сьвеце ўважаецца ўжо даўно аджыўшай, пахаванай. На яе месце запанавала тэорыя **эканамічнай мэтазгоднасьці.** Паводля гэтае тэорыі, багацьце народу, гаспадарства, а разам з гэтым і яго эканамічны, культурны й палітычны патэнцыял ня столькі залежыць ад таго, ці дадзенае гаспадарства будзе мець гэныя 22 прадукты, ці 10, ці колькі там, але ад таго, як надаюцца яны для эксплятацыі й як яны будуць выкарыстаныя, як будуць выкарыстаныя прадуктыўныя сілы народу.

Для прыкладу возьмем хоць-бы сабе Швайцарыю й параўнаньні з СССР і Кітаем. У Швайцарыі, як ведама, няма ані зялеза, ані вугля, ні волава, ні медзі. Увесь народна,гаспадарскі даход гэтае краіны пабудаваны галоўным чынам на дзьвюх дзялянках прамысловасьці-на турыстыцы й на жывёлагадоўлі й малачарстве да да гэтага — на гадзіньнікарскім і дзеравяным промысьле, на хвабрыках абутку й на землярсбстве. Ня гледзячы на гэта, Швайцарыя зьяўляецца сымбалем дабрабыту й багацьця сваіх грамадзян, у той час, як СССР із сваімі 20 прадуктамі, як і Кітай, які іх мае таксама штосьці каля гэтага, зьяўляюцца сымбалем галіты й жабрацтва іхных грамадзян. Швайцарыя зьяўляецца сяньня адзіным гаспадарствам у сьвеце, якое побач з ЗША выступіла з прапановай даць 1 мільярд швайцарскіх франкаў на адбудову й упарадкаваньне Эўропы.

Тое самае трэба сказаць і што да адпорнасьці гаспадарства на час вайны ці ягонае здольнасьці ўваружэньня. Нямеччыне нічога не пашкодзіла стацца адным з наймагутнейшых ваенных гаспадарстваў, ня гледзячы на тое, што ў яе зусім ня было свае собскай газы (бэнзыны) — гэтага галоўнага прадукту ў сучаснай васнай тэхніцы. А прыгралі немцы вайну не таму, што ім не хапіла газы, а зусім зь іншых, нам ведамых прычынаў.

Расказаў я гэтую гісторыю аб аўтаркнасьці не таму, што яна, хоць-бы як гісторыя, сама па сабе цікавая, але дзеля таго, каб лепей зразумець, якую вартасьць маюць аргумэнты нашых праціўнікаў, якія вымагаюць аўтаркнасьці ад нашага будучага беларускага гаспадарства. Некаторыя-ж вучоныя, публіцысты й цэлая пляда іхнай інтэлігенцыі дык часам няграматный іхнай масы асабліва любяць задаваць нам пытаньні: дзе-ж ваш вугаль, газа, зялеза, соль? Як будзеце жыць?

На гэткія пытаньні можна было-б адказаць таксама проста. А як-жа жыве, скажам, Італія, што ня мае вугля, газы, зялеза? Ці нат Францыя, якая, хоць і мае свае капальні вугля, але ягонае выдабываньне так недастатковае, што ў сэнсе паліва мы беларусы лепш маемся ад яе хоць-бы толькі дзякуючы свайму торфу. Францыя палівіну паліва прывозіць сабе з заграніцы, а газу-бэнзіну поўнасьцю, бо ў сябе яе зусім ня мае. Ня мае й капальняў золата, але мае яго ў «Банк дэ Франсэ» больш, як у Расеі, скуль гэтая апошняя заўсёды пазычала, не сплаціўшы навет Францыі дагэтуль сваіх даўгоў. Між тым гэтыя два гаспадарствы — Францыя й Італія ня толькі ўжо праіснавалі на тысячу гадоў Расею, як незалежныя гаспадарствы, а й праславіліся ў гісторыі свае палітычнай магутнасьцю, культурай і дабрабытам сваіх народаў у сотні разоў лепей, як Расея з сваім вуглём, газай, золатам і інш.

Але нашым праціўнікам, асабліва «вучоным» гэткага сорту мы маем права адказаць больш дакорліва.

Найперш, як яны могуць цьвердзіць, што ў Беларусі запраўды няма вугля.

БАЛЬШАВІКІ АТАКУЮЦЬ БНР

(Заканчэньне, глядзі № 73)

«Апрача ваенных місыяў наведвалі Заходнюю Беларусь і розныя іншыя амэрыканскія місыі. Пад выглядам харчовых місыяў, а таксама місыяў Чырвонага Крыжа па беларускіх гарадох разьяжджалі амэрыканскія афіцэры із спэцыяльнымі інструкцыямі ад кіруючых колаў ЗША й Гувэраўскага Камітэту. Амэрыканскія місыі Чырвонага Крыжа пабываі і ў Менску, Бабруйску й іншых гарадох. Чарговые місыі часта наведвалі Коўню й Горадню, але займаліся тут зусім не харчовымі справамі . . .

У кастрычніку 1919 г. у Коўні адбылася нарада прадстаўнікоў замежных місыяў. Начальнік дыпляматычнай місыі Вялікабрытаніі ў Коўні Б. Уард, начальнік ангельскай ваеннай місыі палкоўнік В. Раван-Робінзон, спэцыяльны прадстаўнік ураду Лейд-Джоржа Грант-Ватсан, прадстаўнікі амэрыканскай ваеннай місыі палкоўнік Гровэ, падпалкоўнік Грын і маёр Рос і францускі палкоўнік Рэбуль разам зь беларускімі контррэвалюцыянэрамі К. Езавітавым і А. Цьвікевічам абмяркоўвалі пытаньне аб стварэньні «беларускага войска».

Скалачаваньнем беларускіх белагвардзейскіх сілаў імпэрыялістыя Антанты займаліся й у іншых раёнах краіны, занятых інтэрвэнтамі. Так у Адэсе, акупаванай у той час французамі, імпэрыялістыя таксама займаліся стварэньнем аддзелаў з уцёкшых туды беларускіх нацыяналістых і ахвіцэраў. У Адэсе была створана «Краёвая Беларуская Улада». Французы далі грошы й прыступілі да стварэньня «Заходняй Арміі», якую меркавалі перакінуць праз Францыю ў Беларусь.

Амэрыканска-ангельскія імпэрыялістыя імкнуліся ня толькі заваяваць беларускія землі, але й духова заняволіць беларускі народ. З гэтай мэтай яны стварылі розныя камітэты па ідэалягічнай апрацоўцы насельніцтва, прадпрыймалі выдаваньне газет, часапісаў.

Антысавецкія арганізацыі ствараліся ня толькі на тэрыторыі Беларусі, але й у самой Амэрыцы. У Чыкаго быў створаны «Чыкаскі Камітэт абароны Беларусі», мэтай якога зьяўляліся шпіянаж і падрыўная дзейнасьць супраць савецкаў улады ў Беларусі. У Нью-Ёрку было зарганізаванае г. зв. Беларускае Прэс-Бюро, якое займалася антысавецкім паклёпам і выпускам газэт і кнігаў для ідэалягічнай апрацоўкі беларускага насельніцтва. Выдавалася спэцыяльная газэта «Беларуская Трыбуна», якая заклікала змагацца супраць савецкай улады ў Беларусі.

Імкнучыся да здушэньня савецкай улады ў нашай краіне й зьняволеньня Беларусі, амэрыканска-ангельскія імпэрыялістыя распрацоўвалі крывавыя пляны па зьнішчэньню савецкіх людзей. Выкананьне гэтых людаедзкіх плянаў заакіянскія драпежнікі ўскладалі на контррэвалюцыйныя сілы ўнутры краіны й на свае собскія войскі, на сваіх прадстаўнікоў . . .»

Далей пачынаецца звычайная бальшавіцкая «тамбула» пахвалаў «геніяльным» Сталіну й Леніну, якія пры падтрыманьні «беларускага народу й усіх народаў СССР разбілі й выгналі амэрыканска-ангельскіх інтэрвэнтаў і ўсе імі твораныя контррэвалюцыйныя войскі» . . . і г. д. Артыкул заканчваецца гэтак:

«Цяпер заправілы Уол-Стрыту будуюць новыя вар'яцкія пляны сусьветнага панаваньня, распальваюць трэйцюю сусьветную вайну». Але, зразумела, і «гэтыя людаедзкія пляны амэрыкана-ангельскіх імпэрыялістых пацерпяць поўны крах. Магутны лягер дэмакратыі й сацыялізму, узначалены вялікім Савецкім Саюзам . . .» і г. д., разаб'е, зразумела, амэрыкана-ангельцаў.

Падпісаў артыкул нейкі С. Ісачэнка.

Прачытаўшы гэты артыкул, узьнікае мімаволі пытаньне: **дзеля чаго было патрэбна бальшавіком ілюстраваць аж так доўгім шэрагам прыкладаў і дакумэнтацыі аб падтрымцы БНР амэрыканцамі, ангельцамі й французамі ў 1917—1920 гадох?** Дзеля якой мэты спатрэбілася **дакумэнтаваць** гэтае супрацоўніцтва афіцыйных гаспадарстваўскіх дзейнікаў Антанты з БНР, якое выдаецца на першы пачатак некарысным, навет небясьпечным для самых бальшавікоў, каб яго папулярызаваць сярод беларускага народу й прыпамінаць яму аб гэтым?

На гэтае пытаньне можа быць толькі адзін адказ, пайменна: **бальшавікі зьяўляюцца ня ў стане схаваць перад беларускім народам факту прабываньня Рады й Ураду БНР сяньня заграніцай і ведаюць таксама аб сымпатыях беларускага народу да БНР. Яны бачаць, што ў беларускім народзе што раз болей узмацняецца вера ў тое, што гэтая Рада БНР у Беларусь вернецца. Іх таксама моцна непакоіць акцыя беларускіх партызнаў, якая апіраецца на лёзунгах БНР. Ня бачачы ніякага сэнсу «хаваць шыла ў мяшку», бальшавікі й «прадэманстравалі» дакумэнтамі «намаганьні» Антанты «з усяе сілы» дапамагчы БНР-аўцам у 1917—1920 г. г. у змаганьні з бальшавікамі за незалежнасьць Беларусі. Раўначасна з гэтым яны намагаюцца паказаць, што з намаганьняў гэных Амэрыкі, Ангельшчыны й Францыі нічога аднак ня выйшла, а таму — лягічна разважаючы — нічога ня выйдзе й цяпер. Выходзячы з гэтага, беларусам няма чаго чакаць і спадзявацца на паварот Рады БНР пры новай падтрымцы Амэрыкі й Англельшчыны. Раз іх тады разбіў яшчэ так слабы савецкі народ, дык тым больш лёгка справіцца цяпер зь імі так «магутны», зіндустрыялізаванны й пашыраны СССР із саюзнымі яму «народнымі дэмакратыямі» . . .**

Вось такія ў сабе хавае мэты цытаваны артыкул «Зьвязды».

Што гэтыя нашыя вывады правільныя, гаворыць нам ня толькі лёгіка разважаньня, але пацьвярджае гэта якчэ й наш берабежчык. Беларусь, кажа ён, варушыцца, чакае вайны й іменна чакае павароту Рады БНР пры падтрыманьні амэрыканцаў і ангельцаў. Вось дзеля чаго быў патрэбны так актуальны для грамадзян БССР артыкул «Зьвязды», каб «разьвеіць» іхныя надзеі й спадзяваньні.

Ці сваей мэты гэты артыкул дапяў? — зьяўляецца больш чымсь сумліўным. Цяжка сабе ўявіць, каб у вачох беларускага селяніна, а тым больш інтэлігента аргумэнты й дакумэнты, прыведзеныя ў «Зьвязьдзе», аб спатканьнях і супрацоўніцтве БНР-аўцаў з амэрыканскімі, ангельскімі й францускімі гаспадарстваўскімі дзейнікамі, ці хоць-бы зацытаваныя лісты й ноты Рады кампраметавалі БНР-аўцаў або кампраметавалі амэрыканцаў, якія, «прадаючы так дорага благія прадукты беларусам», «экспляатавалі» беларускае насельніцтва. Знойдзецца яшчэ шмат тысячаў беларусаў, якія памятаюць, а таму й другім раскажуць, што амэрыканцы не прадавалі, а ў гэных 1917—1920 г. г. дарма раздавалі беларускім людзям як харчы, гэтак і адзежу, прытым шмат лепшай якасьці ад тэй, якую ім «так танна» дае савецкая ўлада.

Прыпамінае нам гэты артыкул яшчэ й тое, што бальшавіцкія акупанты вось ужо 32 гады ніяк ня могуць пазбыцца страху навет «ценю» БНР.

Прыпомніць гэта мо' й некаторым нашым на эміграцыі й змусіць іх задумацца ды зрабіць некаторыя вывады- чаму так зацята й зь дзікай ярасьцю была распачатая ў 1948 г. акцыя супраць Рады й Ураду БНР тут, на чужыне, чаму ставіліся такія настойлівыя дамаганьні яе ліквідацыі, яе разьвязаньня? Хай прыпомняць сабе гэную «тамбулу» крыку, праводжаную тут заграніцай супраць БНР г. зв. далікатна кажучы, «апазыцыянэрамі» й параўняюць іхную акцыю й аргумэнты з аргумэнтамі бальшавіцкай «Зьвязды»!.

М. В.

Саветы гаспадарамі у Пауночнай Карэі

Камісыя Задзіночаных Нацыяў для адбудовы Карэі апрацавала справаздачу аб Паўночнай Карэі, якая будзе прадстаўленая наступнай сэсыі ЗН. Гэтая справаздача зьмяшчае ў сабе між іншым наступныя сьцьверджаньні:

1. Карэйскія «віцэ-міністры», якія ў бальшыні выпадкаў зьяўляюцца савецкімі грамадзянамі, ёсьць фактычнымі кіраўнікамі ў Паўночнай Карэі. Мясцовыя ўрадавыя дзейнікі маюць вельмі агранічанае значэньне.

2. Генэрал Нам-Іль, кіраўнік паўночна-карэянскай дэлегацыі дзеля перамір'я, зьяўляецца адным з найвыдатнейшых «савецкіх карэйцаў».

3. Прэм'ер міністраў Паўночнай Карэі Кіль-Іль-Сунг зьяўляецца ў запраўднасьці маладым афіцэрам савецкай арміі, які прыбраў толькі імя выдатнага карэйскага патрыёты.

4. Свабода слова, прэсы й сабраньняў ў практыцы наагул ня існуе, ня гледзячы на тое, што яна загарантаваная ў канстытуцыі.

5. Школы й унівэрсытэты праводзяць дыскрымінацыйную палітыку супраць хрысьціянства.

6. Большая часьць школьных праграмаў прысьвечана «выпрабляньню сьветапагляду».

7. Няма ніякай свабоды палітычнай дзейнасьці й палітычных пастановаў.

8. Ужо перад выбухам карэйскай вайны роўна два мільёны паўночных карэйцаў уцяклі ў паўдзённую Карэю. А ад пачатку вайны ўцякло далейшых 500.000

Школьніцтва у БССР

Як даведваемся зь менскай «Зьвязды» за 17 жніваня сёлета, на тэрыторыі БССР ёсьць 29 вышэйшых навучальных установаў, Акадэмія Навук і некалькі навукова-дасьледавальных інстытутаў, 11.280 пачаткавых і сярэдніх школаў, у якіх навучаецца 1 мільён 466 тысяч вучняў. У Беларусі выдаецца 10 рэспубліканскіх, 12 абласных, 10 гарадзкіх, 164 раённыя й 123 палітаддзельскія газэты тыражом звыш аднаго мільёну эгзэмпляраў.

Як школьніцтва гэтак і прэсы колькасьць даволі паважная, бо, як ведама, бальшавікі заўсёды б'юць рэкорд, калі ходзіць пра колькасьць, пра статыстыку ды пра працэнты. Затое з гледзішча на якасьць пабіваюць таксама рэкорды, але толькі ў вадваротным значэньні. Вось-жа тут, калі ходзіць, прыкладам, пра школьніцтва то гэтая статыстыка нічога не гаворыць аб тым, колькі з гэтых школаў беларускіх, а колькі расейскіх? Ды ўрэшце гэта й ня важна, бо з практыкі ведаем, што бальшыня навет беларускіх школаў была перад вайной ужо беларускай толькі паводля назову. бо ўсе прадметы, апрача самой беларускай мовы, зрусыфікаванай да немагчымасьці дасюлешняй бальшавіцкай практыкай, выкладаліся парасейску. Таму ў БССР навет беларуская намінальна школа зьяўляецца адным з найважнейшых сродкаў русыфікацыі нашае моладзі.

„Бацькаушчыне“

У жудзь запраўднасьці суровай,
У глуш нявер, наканьня боль,
Ідзеш ты к нам трапой цярнёвай —
Змаганьня сьветач і сымболь,

Нясеш палёў любых прасторы,
Доброў магутнасьць, вод разгон,
У табе надзеі ветлай зоры,
Вячовы кліч, набатны звон.

З усіх закуткаў, розных шляхаў
Нам чуцен твой прызыўны кліч.
Пад адным нас лучыш сьцягам,
І паліш сэрцаў адзін зьніч.

Няхай дрыжаць, няхай пылаюць,
Няхай ня гаснуць — без пары,
Хай прагнуць, мрояць і жадаюць
І ў блізкі верaць сьвет зары . . .

27. 10. 1951 П. СЫЧ



Д. Чайкоўскі «Ваўкі»

Да усіх Прадстауніцтвау „Бацькаушчыны“

У сувязі зь пераходам на тыднёвік, «Бацькаўшчына» зможа існаваць і далей разьвівацца толькі ў тым выпадку, калі ўсе ейныя чытачы будуць рэгулярна аплачваць намінальную належнасьць за газэту.

Таму просім усе нашыя Прадстаўніцтвы энэргічна праводзіць сьцягваньне падпісной платы за «Бацькаўшчыну». Высылаць газэту задарма можна толькі тым нашым суродзічам, што з тых або іншых прычынаў знаходзяцца ўзапраўды ў цяжкім матарыяльным палажэньні. Затое ўсім тым, якія могуць за яе плаціць, а ад якіх ніякім чынам немагчыма спагнаць падпісной платы, просім наагул спыніць высылку газэты.

Адначасна зьяўляецца неабходнай справай правесьці ў кажнай краіне расьсяленьня беларусаў спэцыяльную прапагандовую кампанію дзеля прыдбаньня як найшырэйшага кола новых падпішчыкаў.

Выдавецтва «Бацькаўшчыны»

зялеза й інш., калі на працягу 150 гадоў іхнай акупацыі Беларусі яны не зрабілі **ніводнай** навукова-дасьледчай разьведкі нутраных багацьцяў Беларусі? Больш таго, на ўсей вялізарнай тэрыторыі Беларусі з 18 мільёнамі насельніцтва да рэвалюцыі 1917 г. **ня было ніводнай вышэйшай школы.** Спробы-ж беларускіх вучоных у кірунку дасьледваньня канчаліся звычайна арыштамі й ссылкай дасьледчыкаў, як гэта было з дырэктарам «Краёва-дасьледчай станцыі» ў Віцебску ў 1905 г. або пазьней з цэлай сэкцыяй Беларускай Акадэміі Навук па архэалягічным дасьледваньні Беларусі ў 1931 г.

Пэўную падставу ў нашым цьверджаньні аб неаб'ектыўнасьці акупанскіх вучоных дае нам хоць-бы яшчэ той факт, што побач гэтых легэндаў аб эканамічнай «убогасьці» Беларусі былі створаны легэнды яшчэ больш кур'ёзныя, як напрыклад, «што беларускі народ ніколі ня меў сваей гаспадарстваўскай незалежнасьці ды што мы наагул не народ, а мова нашая — ня мова». І гэта ў той час, як у іх-жа пад носам у вадным толькі Петраградзе ляжала 556 тысячаў тоўстых пажоўклых томаў з актаў калісь незалежнага беларускага гаспадарства на працягу пяці стагодзьдзяў. Усе-ж гэтыя акты напісаныя беларускай мовай.

Віленскі Цэнтральны Архіў зьмяшчаў некалькі мільёнаў падобных дакумэнтаў, ды амаль у кажным музэі губэрнскіх гарадоў Беларусі заўсёды штосьь заваллялася вымоўна крычачага ня толькі аб тым, што мы мелі даўгімі гадамі-стагодзьдзямі сваё гаспадарства, а й гаспадарства магутнае, слаўнае, Навет у вадным францускім музэі мне давялося наткнуцца на адзін такі дакумэнт, у якім вялікі наш князь Аляксандар І піша сваім гэтманам: «Будзьце моцна на старожы граніцы. Люты наш вораг, цар маскоўскі, зноў злое дзела замышляе».

Пры гэткай багатай, усюды расьсеенай дакумэнтацыі аб нашай калішняй незалежнасьці, ня мог не наткнуцца на яе навет ня прывыклы глыбака капацца якісь вучоны, а, як бачым, гэта ім нічуць не перашкаджала ляпіць легэнды аб нашым народзе, як «ніколі ня маючым» сваей незалежнасьці. Што-ж тады гутарыць аб «вучоных» эканамістых, якія ўжо запраўды не маглі наткнуцца на горы вугля ці іншыя самі празь сябе вылезшыя зь нетраў нашай зямлі багацьці?

ПРАУДА АБ НАШЫХ ГАСПАДАРСКІХ БАГАЦЬЦЯХ ГАЛОУНЫЯ КРЫНІЦЫ НАШЫХ ДАХОДАУ

1. Сельская гаспадарка

Беларускае сяло за царскіх часоў запраўды выглядала вельмі ўбога, а сяньня, як кажнаму ведама, яшчэ горш. Але прычынамі гэтага былі не адсутнасьць прыродна-эканамічных рэсурсаў, а насьледкі сацыяльна-эканамічнай палітыкі акупантаў. Ня дзівецеся таму, калі зараз пачуеце ад мяне, што пэрспэктывы беларускай сельскай гаспадаркі пры нармальных умовах шмат лепшыя, чымсьці на'т пэрспэктывы сельскай гаспадаркі ўкраінскай. Не падумайце, што й я навучыўся хвабрыкаваць легэнды. Зусім не, як аб гэтым зараз пераканаецеся.

Гэтая, прызнаюся, мая тэорыя была апрабаваная адным з найвыдатнейшых украінскіх эканамістых О. Міцюком, прафэсарам Украінскай Гаспадарскай Акадэміі ў Чэхах, які зь першых маіх слоў спачатку быў расьсьмяяўся, але, перагледзіўшы маю працу, згадзіўся потым з маімі вывадамі ў ста працэнтах.

І ўзапраўды, як можа на першы пачатак не паказацца дзіўным такое параўнаньне, бо-ж кажнаму эканамістаму ведмама із статыстыкі, што адзін гэктар украінскай чарназёмнай глебы дае сярэдня ад 70 да 80 пудоў збору збожжа, у той час, як беларускі гэктар даваў 30—40 пудоў. Пры маіх студыях мне адразу кінулася ў вочы, чаму адзін гэктар нямецкай зямлі, якая па свайму геалягічна-хімічнаму складу абсалютна падобная да зямлі беларускай, дае ад 120 да 150 пудоў. А ў той час так навет расхвалены ўкраінскі чарназём дае толькі 70—80 пудоў. Справа аказваецца вось у чым. Каб расьліна дайшла да свайго нармальнага найбольшага разьвіцьця неабходна, каб грунт меў для яе выжывы гэткіх 7 галоўных элемэнтаў: азот, фосфар, калій, кальцый, магнэзый, серку, зялеза й іншыя, менш важныя элемэнты. Калі аднаго ці некалькі з гэтых элемэнтаў не хапае, тады расьліна не даразьвіваецца.

У ўкраінскім чарназёме іх хапала. У беларускай і нямецкай глебе не хапала галоўным чынам трох першых. Немцы, дзякуючы дакладным досьледам прапорцыі недахопу гэных элемэнтаў, пачалі дабаўляць іх рознымі хімічнымі ўгнойваньнямі, у выніку чаго так лёгка дасягнулі гэткай ураджайнасьці. Нямецкае гаспадарства прыйшло свайму селяніну на помач з навуковымі кадрамі агрономаў, лябараторыямі й дастаўкай штучных угнаеньняў.

Беларускі-ж мала пісьменны селянін стараўся папраўляць сваю зямлю, як сам мог, бяз усялякай помачы; зразумела, таму й вынікаў належных дасягнуць ня мог. Адзінае, чаго ён найбольш дапяў, дык гэта ў справе дадаваньня азоту сеяньнем лубіну, на фосфар-жа й калій ён не спрамогся, бо скуль ён ведаў, што гэта за «зьвярына» й пашто яна? Тымчасам у розных частках Беларусі ёсьць цэлыя горы фасфарытных каменьняў, перамяленьне іх на муку дае гэты неабходны нашым землям элемэнт. Затым маем нявычарпальныя запасы торфу, гэтага амаль што гатовага гноіва, а таксама й калію. Немцы, напрыклад, падчас акупацыі Беларусі ў 1914—1919 г.г. эшалон за эшалонам экспэдыявалі ў Нямеччыну нашыя фасфарытныя каменьні й іншыя ўгнойваньні.

Некаторыя нашыя мясцовыя сяляне, выпытаўшы неяк у немцаў, на што й дзеля чаго гэта, пачалі на свой розум ужываць фосфар. Вынікі былі такія, што ў многіх месцах ураджай іх падняўся да 60—70 пудоў зь дзесяціны. Магчыма, што беларускія сяляне, хоцьбы й прымітыўным спосабам, але дайшлі-б яшчэ большых вынікаў, і спосаб гэтага ўгнаеньня шырэй распайсюдзіўся-б на Беларусі, калі-б ня прымусовая калектывізацыя, масавыя вывазы сялян на Сібір не зьнеахвоцілі іх наагул да «чужой» гаспадаркі.

Калі-ж-бы, скажам, будучае беларускае гаспадарства правяло разумную зямельную рэформу ў духу, адпавядуючым псыхіцы нашых сялян, і прыйшло ім з дапамогай навуковымі кадрамі й тэхнікай, — дык няма ніякага сумлеву, што пры працавітасьці нашага сялянства ураджайнасьць беларускай зямлі дайшла-б да нормы нямецкай і перавысіла-б ураджайнасьць украінскую.

А чаму перавысіла-б украінскую? Бо апрача хімічнага складу грунту ў сельскай гаспадарцы гуляе вялізарную ролю яшчэ другі фактар — арашэньне — вада І ў гэтым вось дачыненьні Беларусь стаіць у непараўнальна больш упрывілеяваных умовах, чымсьці Украіна. На Украіне, напрыклад, выпадае на год ападаў каля 350—400 мілімэтраў, у той час, як на Беларусі каля 500—600. Пры чым на Украіне вельмі **нераўнамерна,** найчасьцей у форме залiўных дажджоў, на Беларусі-ж, дзякуючы наяўнасьці мноства рэк, азёраў і лясоў, дажджы рэгулююцца вельмі **раўнамерна.** Дзеля гэтага на Украіне, ня гледзячы на так добры грунт, падняць ураджайнасьць вышэй цяперашняй нормы наўрад ці магчыма, бо таго, чаго якраз Украіне не хапае — дажджу — штучна выклікаць нельга. Амаль рэгулярныя што 7 год засухі на Украіне таксама вельмі балюча б'юць па ейнай сельскай гаспадарцы.

Трэба адцеміць яшчэ адзін мамэнт, які ставіць беларускую сельскую гаспадарку ў выгаднейшыя ўмовы — гэта адносная неперанаселенасьць Беларусі. На Украіне да вайны налічвалася ў сярэднім да 80 чалавек на адзін кв. кілямэтр, у той час, як на Беларусі каля 40 чалавек.

Беларускае гаспадарства такім чынам давёўшы да нармальнага стану ўраджайнасьць сваей зямлі (да 150 пудоў з гэктара) ці хоцьбы на'т у першых гадох да ўзроўня ўраджайнасьці Украіны, дзякуючы меншай на палавіну гушчыні свайго насельніцтва, зможа — прапарцыянальна да насельніцтва — у двойчы больш вывозіць заграніцу хлеба, чымсьці Украіна.

Зрабіў я гэткае параўнаньне з Украінай, зразумела, не дзеля таго, каб «паменшыць» вагу сельскай гаспадаркі нам братня-прыязнага й запраўды багатага краю, а каб параўнаньнем гэтым ярчэй паказаць, якія бліскучыя пэрспэктывы мае нашая сельская гаспадарка, калі яе належна павесьці.

Інж. М. Абрамчык

(Працяг у наступным нумары)

Беларуская літаратура за 5 год

Менская «Зьвязда» за 14 жнівеня сёлета зьмясьціла артыкул нейкага Івана Шамякіна п. н. «Праграма ўздыму савецкае літаратуры», у якім знаходзім даволі шмат канкрэтных дадзеных аб разьвіцьці беларускае літаратуры ў БССР за апошні пяцігодні пэрыяд часу, г. зн. ад 1946 г. На падставе гэтага артыкулу можам хоць агульна пазнаёміць нашых чытачоў з новымі творамі сучасных беларускіх паэтаў і пісьменьнікаў, з чаго савецкія дзейнікі зьяўляюцца ў іх задаволенымі, а за што абураюцца.

Спачатку йдзе пералік тых пісьменьнікаў і іхных твораў, якія папалі ў тон казённых вымаганьняў партыйных органаў. І так даведваемся:

Народны паэта БССР Якуб Колас напісаў за гэты час два вялікія творы — паэму «Рыбаковая хата», за якую атрымаў у 1948 г. Сталінскую прэмію, і трэйцюю частку сваей палескай трылёгіі — «На ростанях».

Спасярод паэтаў малодшай гэнэрацыі Пятрусь Броўка напісаў паэмы «Хлеб», «Родныя берагі», «Добры друг», «Чырвонаградок» і выпусьціў некалькі зборнікаў вершаў. Ён аж двойчы «ўдастоіўся» Сталінскай прэміі — за паэму «Хлеб» і зборнік вершаў «Дарога жыцьця». Таксама двойчы ляўрэат Сталінскай прэміі Аркадзь Куляшоў напісаў за гэты пяць год тры паэмы — «Новае рэчышча», «Простыя людзі» і «Толькі ўперад». Вельмі ўталентаваны й нязвычайна плодны калісьці Максім Танк, які да заняцьця Заходняй Беларусі бальшавікамі быў, ня гледзячы на свае маладыя гады, найвялікшым беларускім нацыянальным паэтам, напісаў цяпер толькі два зборнікі вершаў: «Каб ведалі» і «На камні, жалезе й золаце». Відаць за гэты час Танк быў змушаны што найменей на 180 градусаў пераставіць ідэалягічны кірунак сваей творчасьці, бо й ён зьяўляецца ўжо ляўрэатам Сталінскай прэміі, праўда, ня двойчы, як менш здольныя за яго калегі, але толькі адзін раз. Ведамы драматург Кандрат Крапіва напісаў дзьве п'есы, адзначаныя ў артыкуле, як «добрыя»: «З народам» — «аб змаганьні беларускага народу супраць фашыстаўскіх захопнікаў» і «Пяюць жаваранкі» — «аб новых людзях калгаснай вёскі». За гэтую апошнюю й ён атрымаў Сталінскую прэмію.

Далей даведваемся з артыкулу аб новых беларускіх паэтах, якія да вайны або былі зусім яшчэ няведамымі або ставілі толькі першыя крокі на літаратурнай ніве. Тут пералічаюцца, як аўтары, што напісалі па некалькі зборнікаў вершаў, Пімен Панчанка, Кастусь Кірэенка, Аляксей Зарыцкі, Анатоль Вялюгін, Мікола Аўрамчык і Міхась Калачынскі.

«Асабліва прыкметны рост беларускай прозы» — чытаем у артыкуле. Даведваемся, што Міхась Лынькоў надрукаваў на балонах часапісу «Полымя» першую частку сваей эпапэі «Векапомныя дні». Аб «айчыннай вайне» й партызанскім руху на Беларусі напісаныя наступныя раманы й аповесьці: «Менскі напрамак» Івана Мележа, «Згуртаванасьць» Міколы Ткачова, «Без нэўтральнай паласы» Ул. Карпава й інш.

«Мае посьпехі беларуская літаратура ў вадлюстраваньні мірнай стваральнай працы савецкіх людзей». Як прадстаўнікі гэтага кірунку ў вартыкуле названыя наступныя аўтары: Макар Пасьлядовіч, Алесь Стаховіч, Янка Брыль, Тарас Хадкевіч, Алена Васілевіч, Усевалад Краўчанка, Іван Грамовіч, Аляксей Кулакоўскі і Павал Кавалёў.

Гэта былі пісьменьнікі, якія ў сваіх творах згодна афіцыяльных патрабаваньняў партыі намагаліся адлюстроўваць або падзеі «айчыннай вайны» й «гэраічнае змаганьне беларускіх партызанаў супраць фашыстаўскіх захопнікаў» або «мірную стваральную працу савецкіх людзей», г. зн. пісалі «аб заможным калгасным жыцьці» й «індустрыялізацыі», пяючы пры гэтым пахвальныя гымны Сталіну, ці ўрэшце г. зв. «Сталінскую дружбу народаў», дзе, як правіла, нельга было не падчыркнуць з асаблівым націскам «вядучай ролі расейскага народу». Дык і ня дзіва тады, што савецкі ўрад шчодра абдарыў гэтых пісьменьнікаў Сталінскімі прэміямі, што многія «ўдастоіліся» ею аж двойчы.

Але ёсьць і другі бок медалю, чаго ня ў сілах была скрыць бальшавіцкая газэта. І так чытаем:

1. «Але нельга не адзначыць, што многія зь іх (г. зн. з твораў — Ст.) яшчэ не знаходзяцца на тым высокім ідэйным і мастацкім узроўні, якога патрабуе партыя. Аўтары іх жывуць яшчэ старымі ўяўленьнямі аб вёсцы, не заўважаюць тых новых працэсаў, якія адбываюцца цяпер у калгасах — нябывалы палітычны й культурны рост савецкага сялянства, выключны размах мэханізацыі сельскай гаспадаркі»...

Відаць жахлівая штодзённая запраўднасьць калгаснага жыцьця — голад і непасільная прыгонная праца сялян, аб чым, зразумела, пісаць нельга, засланіла ў вачох нашых паэтаў усе фікцыі аб калгасным «дабрабыце» і калгасных «дасягненьнях».

2. «Істотным недахопам пасьляваеннай беларускай літаратуры зьяўляецца й тое, што ў ёй адсутнічаюць творы аб рабочіцкай клясе, аб гэроях індустрыялізацыі рэспублікі. За пасьляваенную Сталінскую пяцігодку пад кіраўніцтвам партыі, пры дапамозе саюзнага ўраду й народаў братніх рэспублік беларускі народ залячыў раны, нанесеныя фашыстаўскай акупацыяй, аднавіў заводы, хвабрыкі й пабудаваў сотні новых магутных прадпрыемстваў. У рэспубліцы вырасьлі гіганты індустрыі ўсесаюзнага значэньня — аўтамабільны, трактарны, веласіпедны й іншыя заводы. Але пісьменьнікі Беларусі слаба адгукнуліся на гэтыя гістарычныя падзеі ў пасьляваенным жыцьці народу...»

Так, і мы згодны із «Зьвяздой», што гэта проста скандал і непрабачальны праступак, што пісьменьнікі абмінулі моўчкі такую вялікую «гістарычную падзею ў пасьляваенным жыцьці свайго народу», як пабудаваньне такога «гіганта індустрыі», як веласіпедны завод (?!)... А можа яго пабудавалі гэтак, як і менскі завод радыяапаратаў, аб якім таксама хваліцца бальшавіцкая прэса, як аб «гістарычнай падзеі» ў жыцьці беларускага народу, а які, шчыра прызнаючыся, быў не пабудаваны, але порста ўкрадзены зь Вільні збудаваны там яшчэ пры Польшчы ведамы завод радыяапаратаў «Электрыт»?..

3. «Мала ў нас поўнакроўных твораў аб Сталінскай дружбе народаў СССР, не зьявіліся яшчэ творы аб гігантскіх будоўлях камунізму й аб усенароднай дапамозе (дадумайся — прымусовай — Ст.) гэтым будоўлям. У сувязі з гэтым нельга не адзначыць, што нашы пісьменьнікі наогул нясьмела расшыраюць геаграфію сваіх твораў, яны чамусьці не выводзяць сваіх гэрояў за межы рэспублікі, не паказваюць беларускаму чытачу тыя вялізарныя пераўтварэньні, якія адбыліся ў братніх (у «Зьвязьдзе» парасейску — «у брацкіх» — Ст.) рэспубліках і ў сталіцы нашай радзімы — Маскве. Бязумоўна што гэтая сваяасаблівая нацыянальная абмежаванасьць прыводзіць да звужэньня тэматыкі твораў, да архаічнасьці вобразаў і ў выніку да тых ідэйных зрываў, якія выяўленыя й раскрытыкаваныя ў вапошні час пасьля зьяўленьня ў «Праўдзе» артыкулу «Супраць ідэалягічных скажэньняў у літаратуры».

Прыведзеныя вышэй «заганы» беларускіх пісьменьнікаў зьяўляюцца найцяжэйшымі й найболш небясьпечнымі, бо яны вядуць да... «нацыянальнай абмежаванасьці» й «ідэалягічных зрываў», што ўжо зьяўляецца непрабачальным праступкам. Бо ў Савецкай Беларусі гэтак: Калі беларускі пісьменьнік будзе пісаць аб «вялікім расейскім народзе», ягонай «вядучай ролі» й «братняй помачы», без якой беларускі народ ніяк ня змог-бы стаць на ногі, аб аб «сталіцы нашай радзімы — Маскве», тады Сталінская прэмія ня раз, а двойчы, запэўненая. Калі-ж ён будзе пісаць пра «братнія саюзныя рэспублікі» нерасейскіх народаў, дык і гэта нядрэнна. Пахвалы казённай крытыкі яго не абмінуць, хоць можа Сталінскай прэміі нічэ не дастане. Калі-ж і дастане, то ўжо ня двойчы, а толькі адзін раз. Затое калі ён ня будзе «расшыраць геаграфіі сваіх твораў» і гэрояў сваіх ня будзе «выводзіць паза межы рэспублікі», дык толькі й чакай, што пасыпляцца зараз абвінавачаньні ў «нацыянальнай абмежаванасьці» й «буржуазным нацыяналізме». За гэта ўжо нельга чакаць Сталінскай прэміі, але трэба заўсёды быць гатовым да бясплатнага падарожжа ў Варкуту або на Калыму...

Як падае савецкая прэса, многія беларускія пісьменьнікі былі нядаўна ў пошуках тэматыкі камандзіраваныя на «вялікія будоўлі камунізму». Але вельмі сумлёўна, ці гэтым ім удасца «расшырыць геаграфію сваіх твораў» і «вывесьці сваіх гэрояў за межы рэспублікі», бо ўслаўленыя «вялікія будоўлі камунізму», як Куйбышаўская гідрастанцыя ці Туркмэнскі канал вельмі-ж далёка знаходзяцца ад гэтых межаў.

4. «Слабае веданьне некаторымі пісьменьнікамі жыцьця сучаснага калгаснага сялянства, жыцьця рабочіцкае клясы прыводзіць іх да таго, што яны выкарыстоўваюць у сваіх творах старыя ўяўленьні, архаічныя вобразы, часам запазычаныя із старой літаратуры (дадай — беларускай, бо калі запазычаныя з расейскай, хоць і старой, дык усё ў парадку — Ст.). У выніку гэтага зьяўляюцца на сьвет апалітычныя, без адзнакі часу творы — такія, пад якімі можна паставіць любую дату, навет дарэвалюцыйную. Такія творы ёсьць у паэтаў малодшага пакаленьня: у Адама Русака, Эдзі Агняцьвет, Пятра Валкадаева, Ніны Тарас. Зрэдку трапляюцца яны й у Пятруся Броўкі, Пятра Глебкі, Максіма Танка, Аркадзя Куляшова... Наш рэспубліканскі друк зусім справядліва раскрытыкаваў многія ідэйна заганныя з рэцыдывамі нацыяналізму вершы Канстанцыі Буйлы й таксама паказаў на сур'ёзныя ідэйныя памылкі ў творчасьці Антона Бялевіча...»

З артыкулу «Зьвязды», зь якога прывялі мы вышэйшыя цытаты, можна зрабіць адзін цікавы вывад. Як не намагаюцца бальшавікі ўжо на працягу звыш дваццаці год поўнасьцю ўпрэгчы беларускую літаратуру на службу варожых беларускаму народу экспрымэнтаў і чужых яму ідэяў і як не стараюцца заглушыць у ёй беларускія нацыянальныя матывы, дасягнуць гэтага ніяк ня могуць. Ні пагрозы расстрэлаў, арыштаў і ссылак, ахвярамі якіх палі ўжо сотні найлепшых беларускіх паэтаў і пісьменьнікаў, ні раскошныя прынады ў выглядзе Сталінскіх прэміяў, за якімі пагналіся толькі нямногія паэты, ня ў сілах зрабіць іх бязвольнымі манэкінамі антынароднага Сталінскага рэжыму. Вялікі Янка Купала — найтрагічнейшая ахвяра Сталінскага тэрору, калісьці пісаў, што «гусьлям... ня пішуць законаў»...

Др. Ст. Ст.

Палітычная сытуацыя у Славаччыне

АД РЭДАКЦЫІ: У парадку паінфармаваньня чытачоў аб братнім і запрыязьненым з намі славацкім народзе друкуем ніжэй атрыманы із славацкіх колаў артыкул аб сяньняшняй палітычнай сытуацыі ў Славачыне.

Дзеля прадстаўленьня сабе палітычных дачыненьняў у Славаччыне неабходна выйсьці з геапалітычнага палажэньня гэтага краю: будучы акружанай гаспадарствамі, якія зьяўляюцца або тэрыторыяй Савецкага Саюзу або залежнымі ад Масквы сатэлітамі (Польшча, Мадзярышчына, Чэхі), ці знаходзячыся пад савецка-расейскай кантроляй (кантраляваная расейцамі часьць Аўстрыі), зьяўляецца Славаччына поўнасьцю ізаляванай ад заходняга сьвету. Гэтым таксама пасьняецца факт, чаму толькі малой колькасьці славакаў удаецца ўцячы на Захад.

З асабівым таму націскам трэба падчыркнуць, што славацкі народ на працягу звыш шасьці гадоў выяўляе поўнае нэгатыўнае становішча як супраць камуністычнай сыстэмы, так і чэхаславацкай гаспадарстваўскай канструкцыі. Камуністычная дыктатура ў Чэхаславаччыне знаходзіцца ў такой самай стадыі, як і ў іншых сатэлітных гаспадарствах. Вонкавымі еймымі азнакамі зьяўляюцца прапаганда, палітычны тэрор, калектывізацыі сельскай гаспадаркі й савецка-расейскія работніцкія нормы ды стахаўскія мэтады ў індустрыі, нястача тавараў і лягеры прымусовай працы — тыповае абліча ўсіх краінаў за зялезнай заслонай.

Пасьля першай, як і другой сусьветнай вайны славацкі народ быў змушаны супраць сваей волі жыць пад чэскім панаваньнем. У гэтых абедзьвюх фазах была Славаччына аб'ектам гаспадарскага выцыску й культурнага прыгнечаньня. Калі параўняць горкае дасьведчаньне «супольнага жыцьця» славакаў з чэхамі з гаспадарскім праспэраваньнем і сацыяльным і культурным развоем на працягу шасьці год існаваньня незалежнай слакацкай рэспублікі, тады можна дакладна зразумець імкненьне славакаў да вольнасьці й адноўленьня сваей гаспадарстваўскай незалежнасьці.

Зусім зразумела, што славацкі народ — за выключэньнем жменькі камуністых — поўнасьцю згаджаецца з праграмай, імкненьнямі й дзейнасьцю Славацкага Вызвольнага Камітэту на чужыне. Ён чакае ад гэтага Камітэту, як і ягонага прэзыдэнта, былога міністра замежных справаў Славаччыны, праф. дра Ф. Дурчанскага, помачы, ратунку й вызваленьня ад Масквы й Прагі.

Акцыя супраціву славацкага народу палягае галоўным чынам на актах гаспадарскага сабатажу, распаўсюджваньні нелегальнай літаратуры, плякатаваньні лёзунгаў вызвольнага змаганьня, аказваньні помачы палітычна пераследваным і іхным сем'ям. Апрача гэтага ад заканчэньня вайны аж да апошніх дзён дзеяць у гарыстых і лясных аколіцах краіны меншыя й большыя групы г. зв. славацкіх белых партызанаў. Іхная колькасьць ад часу да часу зьмяняецца, а ў вапошні час выносіць каля 15 тысячаў чалавек.

Славацкі народ зьяўляецца глыбака расчараваным абыякавасьцю заходняга дэмакратычнага сьвету, зь якой ён адносіцца да вызвольных імкненьняў славацкага народу. Асаблівае прыгнечаньне выклікаюць у славакаў радыяперадачы радыя «Вольнай Эўропы» ў славацкай мове, якія падзьдзержываюць фікцыю чэхаславацкай гаспадарстваўскай суцэльнасьці й ігнаруюць правы славацкага народу на ягонае самавызначэньне.

Імкненьне да собскага гаспадарства ёсьць у Славаччыне на столькі сільным, што такія тэндэнцыі пашыраюцца навет сярод камуністычнай мяншыні насельніцтва, зразумела ў іншым сэнсе, чымсьці сярод славацкіх антыкамуністых. Сяньняшняя «чыстка» ў радох камуністычнай партыі Славаччыны якраз і мае на мэце выкараніць гэтыя «буржуазна-нацыяналістычныя тэндэнцыі». Арыштаваныя сяньня галоўныя прадстаўнікі нацыянальнага камунізму ў Славаччыне, як Клемэнціс, Гусак, Новамецкі й іншыя, якія раней замыкалі ў турмах сотні словацкіх антыкамуністых, самі чакаюць на суровы прысуд паказных працэсаў.

(С. І. С.)

Лектарат Беларусаведы у Торонто

(Ад собскага карэспандэнта з Канады)

Першы раз у гэтым годзе на факультэце славяназнаўства ўнівэрсытэту ў Торонто зарганізаваны лектарат беларусаведы. 15 кастрычніка сёлета адбылося ўрачыстае адкрыцьцё лектарату. Прафэсар Шор, вітаючы слухачоў, заначыў, што ўнівэрсытэт у Торонто зьяўляецца першай навуковай канадыйскай інстытуцыяй, якая дае магчымасьць беларусам пад еймым дахам пашыраць веду аб беларускай мове, гісторыі, літаратуры й культуры. Загадчык славянскага аддзелу пажадаў беларусам найбольшых посьпехаў ў далейшым пашырэньні й разбудаваньні лектарату й з боку ўнівэрсытэту абяцаў усялякае магчымае падтрыманьне.

Лектарат беларусаведы пры ўнівэрсытэце ў Торонто зьяўляецца вялікім здабыткам як дзеля прапаганды беларускага імені ў навуковых канадыйскіх колах, так і для справы асьветы й узгадаваньня беларускіх кадраў. Гэта ёсьць першы беларускі лектарат пры чужым унівэрсытэце на эміграцыі. Ня дзіва тады, што мясцовай беларускай калёніі, а асабліва самому лектару — сп. прафэсару В. Жуку-Грышкевічу, якому прыйшлося палажыць вельмі шмат стараньняў дзеля здабыцьця гэтага лектарату, належыцца за гэта вялікая ўдзячнасьць з боку беларускага грамадзянства. Самая выкладчык зьяўляецца зарукай таго, што гадзіны, дадзеныя ўнівэрсытэтам для навучаньня беларусаў, будуць максымальна выкарыстаныя для паглыбленьня ведаў слухачоў аб беларускай культуры. Узроўня слухачоў наагул высокая і, як выглядае з праграмы, асноўную ўвагу лектар прысьвяціць найбольш скамплікаваным і найменш асьветленым пытаньням з беларускае мовы, гісторыі, літаратуры й культуры. Астаецца толькі разбудаваць лектарат і пастарацца, каб ён стаўся запраўдным кузьняй асьветы мясцовых беларусаў, якія да гэтага часу ня мелі магчымасьці паглыбіць сваіх ведаў аб родным краі.

Але й тут нельга прайсьці моўчкі над дзейнасьцю некаторых людзей, што не саромеюцца сяньня называць сябе беларусамі. Гэтак званыя піянэры «трэйцяе сілы» вялі самае войстрае змаганьне супраць зарганізаваньня лектарату, стараючыся пераканаць усіх беларусаў, што лектарат быццам арганізуецца за грошы з фонду Падарэўскага й што там будзе праводзіцца шкодная беларусам дзейнасьць. І ім удалося адурманіць некалькі чалавек, якія не запісаліся на лекарат. Беларускае грамадзянства павінна сабе ў будучыні прыпомніць гэты выпадак і пастарацца, каб людзі гэтыя былі прыцягнутыя да заслужанай адказнасьці. Цяпер-ж лектарат трэба разбудаваць і падтрымаць усімі сіламі, бо значэньне ягонае для нас вялізарнае.

А.

АД РЭДАКЦЫІ: Зьмяшчаючы вышэйшую карэспандэнцыю з Канады, мы з асаблівым прызнаньнем хочам адзначыць вялікія дасягненьні беларускай калёніі ў Торонто, адным з найбольш бліскучых паказчыкаў якіх і было зарганізаваньне беларускага лектарату пры торонцкім унівэрсытэце. Таму астаецца выказаць вялікую ўдзячнасьць беларускай групе ў Торонто, а сп. праф. В. Жуку-Грышкевічу пажадаць найбольш плённай працы на адказным становішчы лектара беларусаведы.

Адзначаючы зь вялікай прыемнасьцю гэтыя заслугі нашых суродзічаў, зь ня меншым абурэньнем трэба зкляйміць юдаву работу тых «беларускіх патрыётаў», што ў імя нізкіх асабістых інтрыгаў і бязідэйнасьці, а мо' й у імя чагось яшчэ горшага, намагаліся перашкодзіць у здабыцьці беларускага лектарату ў Торонто. Шкада, што наш карэспандэнт з Канады, ад якога мы атрымалі вышэй зьмешчаны артыкул, не падаў іхных прозьвішчаў, каб усё беларускае грамадзянства ведала па імені гэтых вырадкаў.

НОВЫЯ ПЕРАСЯЛЕНСКІЯ ПЛЯНЫ

На нядаўна адбытай сусьветнай канфэрэнцыі працы, у якой прыймалі ўдзел 32 гаспадарствы, было пастаноўлена імкнуцца да стварэньня на месцы IPO, што ліквідуецца з канцом бягучага году, новае міжнароднае перасяленскае арганізацыі. Гэтая арганізацыя занялася-б перасяленьнем за акіян 5 мільёнаў жыхароў найбольш перанаселеных краінаў Эўропы, як Заходняя Нямеччына, Італія, Аўстрыя, Грэцыя й іншыя. Краінамі, якія прыйнялі-б новых перасяленцаў Эўропы, былі-б ЗША, Канада, Лацінская Амэрыка, Аўстралія й Новая Зэляндыя.

У сувязі з гэтым генэральны дырэктар IPO Дональд Кінгслей выдаў нядаўна адумысловую брашуру п. н. «Перасяленьне з Эўропы», у якой цьвердзіць, што вышэй пералічаныя краіны маглі-б штогод прыняць 536.000 перасяленцаў. Такім чынам на працягу 10 год прадугледжаныя 5 мільёнаў змаглі-б вызміграваць з Эўропы. Кошт перасяленьня аднэй асобы выносіў-бы 276,30 даляраў.

Што гэты праект мае хутка ўвайсьці ў стадыю рэалізацыі, можа сьветчыць факт, што ЗША, — як падало 10 кастрычніка парыскае радыё — маюць хутка склікаць нараду прадстаўнікоў пасобных гаспадарстваў дзеля ўтварэньня новай міжнароднай перасяленскай арганізацыі.

ДА НАШЫХ СУПРАЦОЎНІКАЎ

Гэтым падаецца да ведама, што пачынаючы з гэтага нумару ўстаноўліваецца скромная аплата — ганарары за артыкулы й хронікарскія справаздачы нашых супрацоўнікаў, якія будуць надрукаваныя ў «Бацькаўшчыне». Разьлік будуць праводзіць адзін раз у месяц Адміністрацыя «Бацькаўшчыны» ў Нямеччыне і нашыя Прадстаўніцтвы — паза Нямеччынай.

Выдавецтва «Бацькаўшчыны»

ШУКАЮЦЬ

Сяргіевіча Юльяна шукае **Сяргіевіч Васіль**. Просьба адгукнуцца на адрас: 9, rue de la Dreve, Harchies, Hainaut, Belgique.

Мікуліча Пятра, які быў у амэрыканскай зоне Нямеччыны, шукае сябра. Весткі слаць на адрас Адміністрацыі «Бацькаўшчыны».

ПРАДСТАЎНІЦТВЫ «БАЦЬКАЎШЧЫНЫ» ПАЗА НЯМЕЧЧЫНАЙ:

1. У Бэльгіі: Mr. Karas Leonid, 8, Place Hoover, Louvain, Belgique.

2. У Ангельшчыне: The Whiteruthenian Editorial Foundation 52, Penn Road, London, N. 7. England.

3. У Францыі: Mr. Symaniec Vladimir, 15, rue du Ltn. Boncour, Neuilly s/Seine, France.

4. У ЗША: Mr. B. Danilovich, 222 Suydam St. New Brunsvick, N. J., U. S. A.

5. У Канадзе: Mr. Joseph Corny, 270 Clinton Str. Toronto, Ont., Canada.

6. У Аргентыне: Asociacion Bielorusa en la Argentina calle Coronel Sayos 2981, 4 de Junio prov. Buenos Aires. Argentina.

7. У Аўстраліі: Mr. Jackievic Donat, 60 Fisher Street, East Brisbane, Q-ld, Australia.

8. У Вэнэцуэлі: Dudzickj Vladimir, Crucesita a San Miquel 74, Caracas, Venezuela.

9. У Новай Зэляндыі: Mr. Karanieuskj Marjan, Burns Izonsc, Mosgiel, New Zeeland.

Непастрэдна з гэтых прадстаўніцтваў просім суродзічаў выпісваць «Бацькаўшчыну» і там-жа разьлічвацца за газэту.

ЦАНА «БАЦЬКАЎШЧЫНЫ» ПАЗА НЯМЕЧЧЫНАЙ

1. ЗША	15 цэнтаў
2. Канада	15 цэнтаў
3. Вялікабрытанія	1 шылінг
4. Францыя	40 франкаў
5. Аўстралія	1 шылінг
6. Аргентына	2 пэзо
7. Бэльгія	5 франкаў

Ува ўсіх іншых краінах раўнавартасьць 15 цэнтаў ЗША за 1 эгзэмпляр.

З прычыны дэвізовых абмежаваньняў у Нямеччыне грошы за «Бацькаўшчыну» з усіх краінаў паза Нямеччынай просім перасылаць на наступны адрас:

Mr. Jan Zaprudnik,
8, Place Hoover, Louvain, Belgique.

Артыкулы, падпісаныя прозьвішчамі або ініцыяламі аўтараў, могуць выражаць думкі, зь якімі Рэдакцыя не згаджаецца.